

статевої недоторканості дітей: монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 700 с.

4. Аленин Ю.П., Тищенко В.В. Особливості розслідування тяжких злочинів проти особи. Одеса : Бахва, 1996. С. 15.

5. Коновалова В.Е. Вбивство: мистецтво розслідування : монографія. Харків : Факт, 2001. С. 154.

Антощук Андрій Олександрович,
т.в.о. завідувача кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

КРИМІНАЛІСТИЧНА ПІДГОТОВКА В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Важливою складовою в системі правоохоронних органів України є Національна поліція України, представники якої щоденно ризикуючи життям в ході виконання своїх функціональних обов'язків вживають всіх можливих заходів для врятування життя громадян, відновлення порушених прав та притягнення винних осіб до відповідальності.

Для країни, яка перебуває у війні, одним із важливих елементів забезпечення правопорядку, захисту прав та законних інтересів громадянського суспільства є якісна підготовка майбутніх працівників Національної поліції України. Необхідно відмітити, що успішна діяльність майбутніх працівників поліції у боротьбі зі злочинністю залежить від їх професійної підготовки саме у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України. Завданням таких навчальних закладів є – виховати і виростити з числа здобувачів вищої освіти професійних офіцерів і юристів. Тому, в Академії, як у провідному вищому навчальному закладі із специфічними умовами навчання системи МВС значна увага приділяється практичній підготовці майбутніх правоохоронців [1, с. 42].

Ефективна підготовка поліцейських набула особливого значення саме в період воєнного стану, що зумовлює нові підходи та методики. На це звертає увагу і Романюк В.В., яка зазначила, що військова агресія Російської Федерації проти України стала поштовхом до пошуку нових підходів у підготовці правоохоронців, починаючи з їх відбору до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України, і завершуючи здобуття ними достатнього рівня компетентності [2, с. 115]. Проте, важко говорити про отримання достатнього рівня компетентностей майбутніми працівниками поліції без належних теоретичної та практичної складових, які безпосередньо будуть

пов'язані із військовими діями на території України. Умови навчання в таких ситуаціях звичайно складніші, оскільки вимагаються відповідні знання, вміння та навички для працівників поліції, які можуть бути необхідні, враховуючи ситуацію в країні.

Теоретична складова забезпечується висококваліфікованим науково-педагогічними працівниками із закріпленням базових знань щодо дій працівників поліції в умовах воєнного стану, а практична – завдяки залученню практичних працівників Національної поліції України до проведення занять, а також із використанням навчально-тренувальних полігонів для відпрацювання навиків проведення окремих слідчих (розшукових) дій в екстремальних умовах із використанням спеціального обладнання.

З метою адаптації майбутніх працівників поліції до реалій практичної діяльності в умовах бойових дій у Національній академії внутрішніх справ на декількох локаціях було створено ряд навчально-тренувальних комплексів, які покликані закріпити навички майбутніх правоохоронців. Першим навчально-тренувальним комплексом, який облаштовано представниками кафедри криміналістики та судової медицини спільно із іншими профільними кафедрами, із ухилом на відпрацювання навиків фіксації, виявлення та вилучення слідової інформації вчинених військових злочинів є «Розслідування воєнних злочинів», який розташований на Солонянській площі, 1 та включає у себе навчально-тренувальні полігони: «Катівня», «Місце масових розстрілів громадян», «Штаб ворога». Саме такі навчально-тренувальні полігони відіграють ключове значення для підготовки майбутніх працівників для органів досудового розслідування слідчих і є важливим інструментом в їх професійному розвитку.

Крім цього, змодельовано та облаштовано навчально-тренувальні полігони на навчально-науковому інституті № 1 Національної академії внутрішніх справ, який розташований в с. Віта Поштова, Київської області. Завдяки географічному розташуванню та наявності великої території стало можливим облаштування навчально-

тренувальних полігонів, які максимально наближені до реальних місць подій вчинення воєнних злочинів представниками російської федерації. Зокрема, на вказаній території облаштовано наступні навчально-тренувальні полігони: вказані навчально-тренувальні полігони:

1. Навчально-тренувальні полігони «Місце допиту полонених / катівня» «Місце незаконного утримання та насильства»

Полігон розташований на огороженій відкритій ділянці місцевості (прибудинкова територія) та є окремою дерев'яною спорудою, яка складається із коридора, двох окремих кімнат та горища. У кімнатах знаходяться макети зброї, використаної при вчиненні катування – ножі, сокира, утюг тощо. А також документи, манекен людини, предмети з різних матеріалів з невидимими відбитками пальців, предмети з поверхневими слідами взуття, предмети з мікрволокнами тканини, бутафорські елементи кухонного інвентарю, уніфікована валіза слідчого.

2. Навчально-тренувальний полігон «Місце масового поховання».

3. Навчально-тренувальний полігон «Місце обстрілу цивільного транспорту під час евакуації»

Полігони призначені для:

- удосконалення практичних навичок з ефективного досудового розслідування злочинів в умовах воєнного стану;
- набуття практичних вмінь щодо виявлення, вилучення, фіксації та дослідження доказів вчинених злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України;
- опрацювання форм та методів доказування у кримінальних провадженнях в умовах воєнного стану;
- формування знань та набуття практичних навичок щодо особливостей проведення слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану;
- відпрацювання алгоритму дій слідчого та інших учасників слідчо-оперативної групи на місці події щодо розслідування воєнних злочинів;
- опанування необхідних знань щодо складання кримінальних процесуальних документів пов'язаних з розслідуванням воєнних злочинів;
- відпрацювання порядку ідентифікації осіб і транспортних засобів, що перебувають у розшуку.

4. Навчально-тренувальний полігон «*Стационарний опорний пункт пропуску*»

Призначення полігону:

- засвоєння тактики дій поліції під час проведення превентивних поліцейських заходів у ситуаціях, характерних для району операції об'єднаних сил;
- відпрацювання порядку ідентифікації осіб і транспортних засобів, що перебувають у розшуку, а також перевірки документів у підозрілих осіб;
- формування навичок вербальної і невербальної комунікації та злагодженості дій поліцейських у складі наряду;
- удосконалення навичок поверхневої перевірки та огляду особи, транспортних засобів, багажу та вантажів;
- відпрацювання тактичних дій під час затримання правопорушника;

– відпрацювання алгоритму та тактики дій поліцейських під час збройного нападу на блок-пост та артобстрілу;

– удосконалення взаємодії слідчо-оперативних груп Національної поліції з іншими службами, підрозділами поліції та правоохоронними органами України при розслідуванні воєнних злочинів;

– удосконалення навичок огляду місця події та проведення першочергових слідчо-оперативних дій при розслідуванні воєнних злочинів;

– удосконалення навичок проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні воєнних злочинів;

– удосконалення навичок надання домедичної допомоги.

5. Навчально-тренувальний полігон «Місце вибуху (вирва)»

Полігон призначений для:

– удосконалення практичних вмінь і навичок застосування положень КПК України та використання техніко-криміналістичних засобів для виявлення, фіксації та вилучення слідів застосування вибухових речовин і пристроїв (інженерних та саморобних);

– опанування правил безпечного поводження із виявленими вибухонебезпечними предметами;

– набуття практичних навичок з'ясування механізму вибуху, його властивостей, вражаючих факторів і слідової картини.

Завдяки використанню навчально-тренувальних полігонів здобувачі вищої освіти мають можливість в умовах максимально наближених до реальності, використовуючи знання, отримані в ході теоретичних занять відпрацювати вміння та отримати навички, які найбільше ціняться в практичних підрозділах після призначення здобувачів на відповідні посади [3, с. 44].

Саме при підготовці працівників для органів досудового розслідування такі навчально-тренувальні полігони забезпечують: 1) розвиток практичних навичок; 2) розвиток тактико-технічних навичок; 3) тренування командної роботи; 4) підготовка до нових викликів пов'язаних із війною; 5) підвищення ефективності підготовки.

Разом з тим, як перспективні напрямки в криміналістичній підготовці майбутніх працівників поліції, для більш якісного та функціонального використання криміналістичних полігонів, а також з

метою вдосконалення проведення практичних занять, було б доречним використовувати також і інноваційні інструменти, а саме 3-D моделювання (віртуальні конструктори). Актуальність використання інноваційних технологій, а зокрема, віртуальних симуляторів в освітньому процесі визначається: по-перше, необхідністю вдосконалення методико-дидактичної організації процесу професійно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців; по-друге, об'єктивною потребою сучасного суспільства в підготовці фахівців, здатних інтегруватися; по-третє, тенденціями національної освітньої політики.

Програма 3-D моделювання буде корисна для створення інтерактивних тривимірних моделей різних місць подій і зокрема навчально-тренувальних полігонів вчинення воєнних злочинів. Можливості програми дозволяють помістити об'єкти і сліди в будь-якій фізичній площині. Наприклад, сліди крові, відбитки рук можна розмістити на підлозі, на стіні, на предметах оточуючої обстановки. Знаряддя кримінального правопорушення (пістолет, ніж, сокиру і інші види зброї) можна помістити під диван або на поверхню столу, на ліжку, у ванну кімнату та інші місця. Також можливо імітувати безлад в приміщенні шляхом перевертання речей в будь-якій площині, в тому числі і шляхом природного падіння на підлогу [1, с. 41].

Ще одним перспективним та затребуваним напрямком є підготовка працівників правоохоронних органів користуванню та використанню безпілотних літальних апаратів (далі – БПЛА) у практичній діяльності

Використання БПЛА у правоохоронних органах та у криміналістиці, зокрема, може вивести її на новий рівень розвитку. Такий літальний апарат слугуватиме ланцюгом взаємодії слідчого з експертно-криміналістичним центром та місцем кримінального правопорушення. За допомогою нього можна отримувати всі дані, відео та зображення з місця кримінального правопорушення в режимі реального часу, що значно підвищить швидкість, повноту отримання фактичних даних – доказів, а також сприятиме всебічності розслідування, доступу до важкодоступних області, особливо в умовах воєнних дій й отримати докази/зразки з них [4, с. 296]. Саме тому, в межах освітніх програм підготовки працівників поліції можливе запровадження тренінгів чи спеціальних курсів по навчанню керування та використання БПЛА в документуванні кримінальних правопорушень.

Таким чином, криміналістична підготовка працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану є важливим елементом забезпечення правопорядку і захисту громадянського суспільства. Така підготовка повинна проводитися у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання за відповідними програмами, на належному обладнанні та устаткуванні із використанням спеціально-облаштованих локацій, що допоможе підвищувати кваліфікацію, розвивати практичні та тактико-технічні навички, підготуватися до нових викликів.

Список використаних джерел

1. Антошук А. О. Нова методика проведення практичних занять в умовах криміналістичних полігонів із використанням 3-d візуалізації. *Актуальні проблеми досудового розслідування та судового розгляду злочинів проти статеві свободи та статеві недоторканості дітей, шляхи їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19 черв. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 42–45. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/285ae71d-3f28-43ea-bf41-49f1ff8b9a7e/content>.
2. Романюк В.В. Місце ЗВО зі специфічними умовами навчання в підготовці правоохоронців у системі МВС України в умовах воєнного стану. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану* : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 114–116.
3. Антошук А. О., Курилін І. Р. Використання інноваційних підходів при викладанні криміналістичних навчальних дисциплін. *Актуальні питання криміналістики*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20 груд. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 41–45.
4. Тичина Д.М., Антошук А.О., Перцев Р.В. Криміналістичне забезпечення використання безпілотного літального апарату (дрону) у досудовому розслідуванні. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 2. 2023. С. 291–297. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.46>.

Атаманчук Володимир Миколайович,
завідувач кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
Волошин Олексій Гнатович,
старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та судових
експертиз ННІ № 2 Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРОВІ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ОДОРОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сучасна обстановка в нашій державі продовжує залишатись складною, особливо її насильницька форма в результаті повномасштабної війни, що зумовлює правоохоронні органи вживати заходів з пошуку новітніх техніко-криміналістичних засобів та методів попередження та розслідування кримінальних правопорушень. Об'єднанні зусилля представників слідчих і експертних підрозділів, оперативних підрозділів під час розслідування тяжких злочинів проти життя і здоров'я особи є нагальною потребою сьогодення. Розширення